

HELSINGIN KAUPUNKI, KIRJAAMO
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

ÖSTERSUNDOMIN YHTEINEN YLEISKAAVA, KANNANOTTO

Östersundom-seura ry on perustettu 19.2.2011 asukkaiden etujärjestöksi mm. edistämään paikalliskulttuuria ja valvomaan asukkaiden yhteisiä etuja ja oikeuksia liittyen asunto-, ympäristö-, ja aluepolitiikkaan sekä toimia alueen luonnon ja kulttuurimaiseman suojelemiseksi. Seuran kannanotto keskittyy Helsinkiin kuuluvaan Östersundomin alueeseen. Kiitämme Östersundom-toimikuntaa mahdollisuudesta kannanoton antamiseen.

Helsinki on saanut valtioneuvoston päätöksellä haltuunsa aiemmin Sipooseen kuuluneen Östersundomin. Näin kaupunki on saanut alueen jonka erityisiä piirteitä ovat kansainvälisesti arvokkaat Natura 2000 -verkostoon kuuluvat lintuvedet, metsät sekä aikojen kuluessa muovautunut hieno kulttuurimaisema. Alueen paikallishistoria sekä luonnon erityispiirteet ovat ainutlaatuisia elementtejä, jotka tulee säilyttää paitsi nykyisille, myös tuleville asukkaille.

Kommentteja kaavaluonnoksen valmistelusta

Kaavoittajan tulisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valmistella kaavat vuorovaikutuksessa niiden kanssa, joiden oloihin ja etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Kaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa tehdään tärkeimmät kaavan sisältöä koskevat ratkaisut: tarkennetaan tavoitteet, suunnitellaan periaatteet ja vaihtoehdot sekä selvitetään niiden vaikutuksia. Kaavoittajan tulisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaan huolehtia että osallisilla on mahdollisuus vaikuttaa kaavan valmisteluun.

Östersundom-seura on kiinnittänyt huomiota, ettei kaavoittaja ole ottanut yhteyttä alueen asukkaisiin ennen yleiskaavaluonnoksen valmistumista. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman tuloksia ei myöskään ollut käytettävissä kaavaluonnoksen valmisteluvaiheessa eikä osallistumistilaisuuksia kaavaluonnoksen valmisteluvaiheessa ole järjestetty, toisin kuin ympäristöhallinnon ohjeet edellyttävät. Östersundom-seura katsoo valmisteluvaiheen olevan puutteellinen osallisten mielipiteiden puuttuessa. Asukkaiden taholta tämä on antanut aiheen moniin huomautuksiin.

Alueen runsaat luonnonsuojelualueet luovat selkeät reunaehdot, minne voi rakentaa ja minkälaista asukasmäärää alueet niiden suojeluarvoja heikentämättä kestävät.

MRL 9§ mukaiset kaavan vaikutukset alueen luontoon puuttuvat kaavaa varten tehdyistä selvityksistä. Myös kaavaluonnoksen vaikutusten selvittäminen nykyisten asukkaiden elinoloihin, kulttuuriin ja sosiaaliseen elämään puuttuvat. Kaavan vaikutukset alueen maisemaan ja kulttuuriperintöön on lain mukaan myös selvitettävä.

Myös Luonnonsuojelulain 65§ edellyttämä hankkeen arviointi puuttuu.

Kaikki yllämainitut selvitykset olisi pitänyt selvittää ennen kuin päätetään alueelle tulevasta asukasmäärästä ja asutuksen sijoittumisesta.

Kaavaluonnosvaihtoehtoja

Östersundom-seura katsoo että alueelle tulisi tehdä vähintään kolme erilaista kaavaluonnosvaihtoehtoa. Vertailemalla eri vaihtoehtojen näkökulmia löytyy sopivin yleiskaava. Luontojärjestöjen laatima Varjokaava edustaa seuran mielestä hyvin yhteiskunnallisesti ja ekologisesti kestävä kaavoitusta. Ehdotammekin Varjokaavan ottamista pohjaksi yhdeksi kaavaluonnosvaihtoehdoksi, kuitenkin huomattavasti esitettyä pienemmällä asukasmäärällä. Kolmannen luonnoksen tulisi perustua hitaaseen pitkän ajan kuluessa tapahtuvaan alueen luonnolliseen rakentumiseen ja tiivistymiseen.

Asukkaiden kanssa yhteistyössä tehty kaavaluonnos edistää luottamusta ja vähentää kaavasta tehtäviä valituksia. Kenenkään etujen mukaista ei ole pitkittänyt kaavan vahvistaminen.

Asukasmäärä ja rakennetun alueen rajaus

Kaavaselistuksesta ei käy ilmi perustelut alueelle sijoitettavalle asukasmäärälle. Vaihtoehtoisia asukasmääriä ei ole kaavaluonnosvaihtoehtojen puuttuessa esitetty. Östersundom-seuran mielestä suunniteltu asukasmäärä ei ole ekologisesti eikä sosiaalisesti kestävä. Asukasmäärän ja sen sijoittumisen tulee olla sellainen, ettei se vaaranna suojelualueita eikä kuluta olemassa olevaa luontoa. Vastuullamme on säilyttää alueen ainutlaatuinen luonto jälkipolville. Siksi kannatamme myös ehdotusta Sipoonkorven kansallispuiston ulottamisesta rannikon lintuvesiin ja Mustavuoren lehtoalueeseen, sisältäen alueita yhdistävät ekologiset käytävät. Uuden Porvoontien eteläpuoleinen alue tulee mahdollisuuksien mukaan kokonaan säästää rakentamiselta. Suuri osa alueesta on tulva-alueita, jonka rakentaminen ei ole kestävä kehityksen mukaista. Alue sisältää myös maisemallisesti ja luonnonsuojelullisesti tärkeitä kohteita. Siltojen rakentaminen Östersundomista Granöhön ja Vuosaareen lisää liikennettä ja melua heikentäen luontoarvoja.

Kaavaluonnoksessa asutus on levitetty kaikkialle minne maaperä sen sallii, luontoa, maisemaa ja yhteisöä kunnioittamatta. Kuitenkin yleiskaavan sisältövaatimukset edellyttävät muun muassa rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaalimista. Vaatimusten mukaan myös virkistykseen soveltuvia alueita on oltava riittävästi.

Rakentamisen painopisteen tulisi sijaita Porvoonväylän ja Uuden Porvoontien välisellä alueella siten, että tiivein rakennettu alue luontevasti olisi Sakarinmäessä sekä mahdollisesti toisena alueena Varjokaavassa ehdotettu Gumbölen alue. Asutuksen tiivis sijoittaminen luo toimivaa kaupunkirakennetta, jossa palvelut sijaitsevat talojen alakerrassa ja palvelevat eri-ikäisten tarpeita. Tämä mahdollistaa asukkaiden liikkumisen kävelen ja pyöräillen sekä julkisilla liikennevälineillä. Näin rakentamalla saadaan alueelle riittävästi asukkaita palvelujen ja liikenneyhteyksien muodostamiseen, eikä kaikkea arvokasta maisemaa ja luontoa tarvitse tuhota rakentaen. Myös viheralueet sijaitsevat silloin asutuksen välittömässä läheisyydessä kaikkien helposti saavutettavissa. Nykyinen omakotiasutus tulee pikkuhiljaa tiivistymään asukkaiden halujen ja tarpeiden mukaan, mahdollistaen näin nykyisten asukkaiden yhteisöllisen identiteetin säilymisen.

Nykyisen yhteisön tulevaisuus

Yleiskaavan sisältövaatimusten mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Tässä kaavaluonnoksessa yksityisten maille on raskaasti kaavoitettu lisärakentamista ja sillat sekä kulkuväylät halkovat tontteja. Asukkaiden huoli kotiensa sekä yhteisön säilymisen puolesta on ymmärrettävää. Kaavaluonnoksen epätarkkuuden pelätään mahdollistavan myöhemmin pakkolunastuksia. Suunniteltu 40 000:n asukkaan lisäys Helsingin kaupunkiin kuuluvalla alueella tuhoaa nykyisen yhteisön olemassaolon. Hitaasti tapahtuva täydennysrakentaminen mahdollistaisi uusien asukkaiden sijoittumisen yhteisöön. Östersundom-seura edellyttää, että nykyisten asukkaiden kodit säilyvät eikä pakkolunastuksiin ryhdytä. Uudet rakennukset tulee sijoittaa alkuperäistä asutusta kunnioittaen, eikä nykyisten alueiden läpikulkuliikennettä tule oleellisesti lisätä.

Tulevaisuuden asuminen

Östersundomin rakentaminen ajoittuu 40 vuoden aikavälille. Kaavaluonnoksen tulisi vastata tulevaisuuden haasteisiin. Ilmastonmuutos tulee kiihtymään, jollei pikaisesti ryhdytä kasvihuonepäästöjen poistamiseen. Luonnonvarat hupenevat, väestömäärän kasvaessa ruoan ja puhtaan veden tarve lisääntyy, ympäristön saastuminen tuhoaa kaikkien eliöiden elinympäristöä. Luonnon monimuotoisuus on jatkuvasti vähentynyt ja eläinten sukupuuttoaalto kiihtyy. Nykyisten suojelualueiden säilyttäminen ja

uusien perustaminen on erityisen tärkeää. On lyhytnäköistä tuhota kaupunkilaisten helposti saavutettavissa olevaa luontoa ja kulttuurimaisemaa.

Toivomme, että alueen suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuus rakentaa täysin uudenlainen ekologinen kaupunginosa. Tämän tekee mahdolliseksi alueen maaperän vähäinen rakennuskanta. Uuden kaupunginosan profilointi ekologiseksi lisää alueen kiinnostavuutta niin tulevien asukkaiden kuin rakentajien keskuudessa.

Tulevaisuuden asuinalue on hiilineutraali. Siinä palvelut ovat lähellä ja liikkuminen tapahtuu jalkaisin, polkupyörällä ja julkisella kulkuneuvolla. Se on omavarainen energiantuoton suhteen. Kaavaluonnoksessa mainittu aurinkoenergia on ehdottoman kannatettavaa, mutta sille on myös taattava yhteiskunnan taloudellinen tuki. Energiantarve lämmityksessä on vähäisempi ja energiaomavaraisuuden lisääntyessä kaukolämpö on tarpeeton. Jätteidenkierrätys ja käsittely tulisi tapahtua asuinalueella. Rakennettavat talot ovat nolla- ja plusenergiataloja. Rakennusmateriaalien koko elinkaari valmistuksesta kierrätykseen tulee olla mahdollisimman vähäpäästöistä. Rakennusten ikää tulee pidentää nykyisen betonielementtitalon iästä. Ruoankuljetus- ja kauppamatkat ovat nykyistä lyhemmät. Esimerkiksi Östersundomin asukkaiden ruokaa on mahdollista tuottaa alueen pelloilla ja lähialueilla. Näin myös viljelymaisema säilyy alkuperäisessä muodossaan ja käytössään.

Kaavaluonnoksessa pientalovaltainen asutus on levitetty laajalle. Liikkuminen perustuu yksityisautoilulle ja kaavaselostuksessa yksityisautoilun todetaankin lisääntyvän voimakkaasti. Hajanainen asutus lisää yksityisautoilua ja sen tuomia melu- ja päästöhaittoja kaikilla alueilla. Kaavaluonnoksessa ei tähdätä rohkeasti tulevaisuuteen vaan ratkaisut johtavat menneisyyden autolähiöön.

Ekologinen rakentaminen kunnioittaa ympäristöään, sen muotokieli sopii maisemaan eikä rakennuksen asukkaineen tule kuluttaa ympäristöään. Pinnanmuodot tulee säilyttää ja paikan luontaista kasvillisuutta ei tule korvata nurmikentillä ja kiveyksillä.

Liikenne

Ehdotamme raidevaihtoehdon uudelleenarviointia yleiskaavaa valmisteltaessa. Nykyiseen luonnokseen ehdotetun metron sijaan on pikaraitiotievaihtoehto (Unified) mielestämme parempi raideliikenneratkaistu seuraavien perusteiden:

- Rakennuskustannukset ovat huomattavasti alhaisemmat (metro viisinkertainen kustannuksiltaan)
- Alueen sisäisten liityntäbussien tarve olisi huomattavasti alhaisempi kuin metrovaihtoehdossa
- Pikaraitiotie soveltuu paremmin pienimittakaavaiseen kaupunkirakenteeseen sekä palvelee sisäistä liikkumista paremmin tiheään pysäkkivälinsä ansiosta
- Pikaraitiotien imago on uudempi, hiljaisempi, siistimpi ja paikallisempi.

Tämä kohentaisi alueen arvostusta ja edustavuutta sekä korostaisi modernin pientalokaupungin mielikuvaa

- Pikaraitiotie on helpompi sijoittaa kaupunkirakenteeseen ja se toimii vaihtelevassa maastossa metroa paremmin
- Pikaraitiotien varteen voidaan sijoittaa paljon kilpailukykyisiä liikkeitä ja kauppoja

Mielestämme myös molemmat vaihtoehdot olisi mahdollista sovittaa yhteen esimerkiksi jatkamalla metro Länsisalmeen, josta voitaisiin tehdä raideliikenteen solmukohta. Länsisalmesta voitaisiin jatkaa pidemmälle itään pikaraitiotienä. Solmukohta mahdollistaisi myös hyvän poikittaisen liikenteen esimerkiksi Vuosaaren satamasta lähtien Kehä 3:n viertä Tikkurilaan ja sieltä edelleen lentoasemalle. Tulevaisuudessa mahdollinen Pietarin juna liittyisi tähän myös ja mahdollistaisi nopeat yhteydet Porvoon suunnan kasvukeskuksiin.

Seuraavan luonnoksen kommentointi

Kaavan osallisilla on oltava mahdollisuus kommentoida myös seuraavaa kaavaluonnosta. Avoin yhteistyö vähentää turhia valituskiertoja ja kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu on joustavammin ja nopeammin toteutettavissa.

Kunnioittavasti

Östersundom-seura
info@ostersundom-seura.fi
Puh. 046 564 0210
www.ostersundom-seura.fi